

Aharon's Anguish

פרשת בהעלותך תשפ"ה

NUMBERS

8 / 1-9

PARASHAS BEHA'ALOSHA

¹ **H**ASHEM spoke to Moses, saying, ² "Speak to Aaron and say to him: When you kindle the lamps, toward the face of the Menorah shall the seven lamps cast light."

³ Aaron did so; toward the face of the Menorah he kindled its lamps, as HASHEM had commanded Moses. ⁴ This is the workmanship of the Menorah, hammered-out gold, from its base to its flower it is hammered out; according to the vision that HASHEM showed Moses, so did he make the Menorah.

2

1. The Menorah service took place for the first time on the first of Nissan, the same day that the first of the inaugural offerings of the princes was brought. The preparation of the lamps of the Menorah takes place before any of the daily offerings are brought. It thus occurred earlier than the first of the inaugural offerings. We therefore would have expected the Torah to speak of the kindling of the Menorah before those offerings, as part of the earlier passage addressed to Aaron, that of the blessing of the Kohanim (6:22-27). The Torah speaks of it at this point in order to highlight its juxtaposition with the offerings of the princes (*Be'er BaSadeh*).

3

Rashi - Artscroll.

2. Why was the passage dealing with the kindling of the Menorah put next to the passage dealing with the contribution and offerings of the princes? ¹ - Because when Aaron saw the inauguration of the princes, i.e., the contributions and offerings made by the princes at the inauguration of the Tabernacle, he felt badly about it, ² - for neither he nor his tribe was with them in the inauguration. ³ - The Holy One, Blessed is He, said to him, "I swear by your life! Your [role] is greater than theirs, for you kindle the lamps." ⁴ - and prepare the lamps.

148

NER UZIEL

R. M. Milevsky

AHARON'S INAUGURATION

The parashah opens with God's command to Aharon to arrange and kindle the lights of the Menorah in the Mishkan (Bemidbar 8:1-2). Immediately thereafter, the Torah relates God's command to Moshe to purify the Levi'im and assign them to their tasks. The Torah then explains who among the Levi'im is to perform which task.

Moshe's command to the Levi'im is part of the inauguration of the Mishkan, which is first described in *Naso*. There we learn about the offerings brought by the leader of each tribe, what these leaders wore, and which leader brought his offering on each of the days of the inauguration (Bemidbar, ch. 7). The laws of lighting the Menorah therefore seem to be out of place here, coming in the middle of the description of the Mishkan's inauguration. Far from being a one-time inauguration mitzvah, lighting the Menorah is one of the daily tasks of the service in the Mishkan.

you will kindle and take charge of the lights. This task is so important that it is included in the *chanukas haMishkan*."

This is how Rashi answers the question of what lighting the Menorah has to do with the inauguration of the Mishkan, but Ramban challenges Rashi's comment here. By definition, inauguration is something that is done only at the beginning, while lighting the Menorah is an ongoing mitzvah. How can it be called an "inauguration"?

To answer this question, Ramban cites a *midrash* that declares that a day will come when it will be as if there is no Temple, although the Temple will still be standing. At that time, there will be no offerings, and the Jewish people will not gather there three times a year on Pesach, Shavuot, and Sukkos. Then a group of Jews, all of whom will be descendants of Aharon — the Chashmonaim, who were all *kohanim* — will bring about the reinauguration of the Temple.

Apparently God is telling Aharon, "You are not part of this inauguration, because I have a job set aside for you at the time of the historical preamble to the holiday of Chanukah. The service in the Temple will be introduced anew, and a reinauguration will be made through the mitzvah of lighting the Menorah, for that is the first mitzvah the Chashmonaim performed when they reentered the Temple."

Thus Aharon's kindling of the lights has a prophetic implication, foreshadowing a time when Aharon's descendants will inaugurate the Temple service, as the other tribes are doing now in the beginning of this parashah. The name of the holiday is Chanukah, because the inauguration, the *chanukah*, of the Temple is the main import of the victory associated with it.

6-6-

CONSTANT RENEWAL

Approximately a thousand years passed from the time the Torah was given until the holiday of Chanukah was established. In retrospect, we can understand this Torah passage that alludes to the holiday, but how could it have been interpreted before the historical era of Chanukah? There was still the question of why the kindling of the Menorah was placed within the section of the inauguration.

הרמב"ן הקשה על דברי רש"י כמה קושיות וזה לשונו: "ולא נתברר לי למה נחמו בהדלקת הנרות, ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבו בו הכתוב (דברים י"ג) "ישמו קטורה באפר", ובכל הקרבנות, ובמנחת חביתין, ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבתו כולו משרתי אלהינו.

ועוד מה טעם לחלישות הדעת הזו, והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלואים. ואם תאמר שהיו חובה ונצטוו בהם, וחלשה דעתו על שלא הקריב נדבה כמוהם לחנוכה המזבח, גם הדלקת הנרות שנחמו בה חובה ונצטוו עליה.

* ולכאורה צריך להבין, הלא לכל שבט היה את התפקיד שלו, ומדוע היתה לאהרן חלישות הדעת על ענין מסוים שבבטנים אחרים עשו, וכשם שלא היה מקום לשבטים אחרים שתהיה להם חלישות הדעת על כך שאינם מקריבים קרבנות?

רואים מזה יסוד ברוחניות, שזה להיפך מדרך הטבע, דהלוא ע"פ דרך הטבע הי' צריך להיות שהאיש הריק והניעור מכל, הי' צריך להיות תאב ומשתוקק למצוות, והצדיק שהוא מלא מצות כל היום הי' לו להיות שבע מזה. ואנו רואים ההיפך, שאדרבה כל מה שהוא יותר צדיק וחסיד ומלא מצוות, הוא הרעב ומשתוקק למצוות, ויתירה מכך כשהוא רואה מצוה שאחרים עושים, נחלשת דעתו. וזהו שאמרו חז"ל (ברכות מ"א ע"א) "בוא רואה שלא כמדת בור' מדת הקב"ה, שמדת בור' כל ריקן מחזיק כלי מלא אינו מחזיק, ומדת הקב"ה מלא מחזיק וריקן אינו מחזיק". וזהו הבחינה, אם רואים השתוקקות למצוות ולתורה, אז ראייה שיש לו שייכות לרוחניות ושייך למדו הקב"ה, ואם לא, סימן שהוא ריק לגמרי.

וחכמה מחפשת חכמה, ולכן לומד הוא מכל אדם, וכך ג"כ לגבי מעלת חיי העולם שבאדם, אם האדם זוכה לפתח את חיי העולם שנטע הקב"ה בו, ממילא הוא מחפש חיים ותמיד שואף לחיים, וכיון שכל מצוה היא חיות, לכן יחפש יותר ויותר תורה ומצוות.

ואמר הגרש"ז מקלם, שאפשר לבחון כל אדם אם זכה להחיות את חיי העולם בנפשו לפי כיוון חייו, אם האדם עצל ואינו מחפש ורודף אחר התורה ומצוות, סימן שחיי עולם לא נתפתחו אצלו, חיים מחפשים חיים, ואם האדם זכה להחיות עצמו בחיי עולם, בהכרח שיחפש חיים, תמיד יעמדם במצב של כוונות וצפיה לקבל יותר ויותר חיות, ומה שהחיים יותר מתעלים התשוקה יותר גודלת.

ולכן אין פלא בדבר שאהרן הכהן שראה כי יש עוד מצוה, עוד חיות רוחנית שהוא לא זכה לה, מיד חלשה דעתו, ולכן הצטער רבי עקיבא כל ימיו מתי יבוא לידי ואקיימנה, הוא שאף ליותר ויותר, כך מונח בטבע חיים, שהחיות שואפת לחיות ולא שייך שביעה בזה, אדרבא ככל שגודלת החיות, גודלת השאיפה ליותר, והצלחת חייו של האדם טמונה בזה שיפית רוח בגדלת חיי העולם הנטועה בו, להגדיל שלהבת חיים ותשוקת נצח, שבה אין מקום לעצלות ורפיון בקיום המצוות.

וענין זה לבחור בחיי עולם הוא מצות עשה, כפי שכותב רבינו יונה (בשער שלישי י"ז), דע כי המעלות העליונות נמסרו במצות עשה, כמו מעלת הבחירה שנאמר ובחרת בחיים ע"ש, ובפשטות לא מובן, וכי לבחור בתורה ובמצוות זה מצוה, המצוה נצרת ע"י

קיומה אולם הבחירה לעשות אינה מצוה בפני עצמה, אמנם מגלה לנו רבינו יונה חיוך חדש, שיש מצוה נפרדת בפני עצמה שתוצאותיה כוללות הכל, והיא המצוה לחפש חיים, לבחור בחיי עד, האדם מצווה במצות עשה לזכות למעלה זו שחיי עולם יתפתחו בו, והוא יהפך ממילא למבקש חיים, ומסיים רבינו יונה, ובעבור המעלות האלה נברא האדם, ומה תקות הנברא אם לא ישים עמל נפשו ועיקר עסקו בדברים שנברא בעבורם ע"כ.

מוכרח כל אחד להשתדל להחיות את עצמו, ודבר זה יכול לבוא ע"י הרחבת הדעת בהבנת התורה, וזה כלל ידוע כי החכמה מחיה בעליה, וכן בקיום המצוות צריך להכניס בקיומם תשוקה וחיות, לעורר חיות בכל פעולה, ואז נכנס האדם לתהליך עליה שהחיות תחפש חיות, ויגדל ויעלה יותר ויותר להתאחד במקור החיים ושוורשם, לזכות באורו של הקב"ה המאיר בחסדו לחוסים בצלו, וכפי שכתב דוד המלך בתהלים, מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסינו, ירויון מרשן ביתך ונחל ערניך תשקם, כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. (אור יחזקאל).

רוח אליהו

מסביר זאת הגאון רבי יחזקאל זצ"ל על פי יסוד שראה בשם הסבא מקלם זצ"ל. אנו אומרים בתפילה (סדר ובא לציון) ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו - הקב"ה נטע בישראל נטיעה של חיי עולם, חיים נצחיים.

כל נטיעה צריכים שיטפלו בה בשביל שתתקיים. צריך להשקות אותה, לשמור עליה, שלא יעלו בה קוצים. אחרת היא עלולה להתקלקל, להפסיק לצמוח, ואף לאבד את החיות ולמות.

מהו המבחן שעל פיו יכול אדם לדעת את מצב הנטיעה שנטע בתוכו הקב"ה, אם היא גודלת ופורחת, או חלילה להיפך. האם חיי הנצח שנטע בו הבורא, עדיין קיימים אצלו? האם הוא מטפח את הנטיעה שבקרבו, ומנצל את כח החיים אשר בו, או חלילה הזניח אותה, ועלו בה קמשונים?

המבחן על כך - אומר הסבא זצ"ל - הוא בקשת החיים. הקב"ה הטביע בטבע כל בעל חי, שבכל מצב שהוא, הינו חפץ חיים. הוא רוצה לחיות.

וזהו המציאות של חיים, שהינם שואפים לעוד חיים, לכמה שיותר חיים. "חיים וויל וואס מער חיים".

כך זה גם בנוגע לחיי עולם שנטע הקב"ה בתוכינו. כל זמן שהנטיעה של חיים פורחת וצומחת באדם, הינו מבקש עוד חיים. הוא מחפש עוד תורה ועוד מצוות.

אם כן, זהו המבחן לוודא את מצבה של נטיעת החיים שנטע בו הקב"ה. אם הוא רואה בעצמו שהוא מחפש עוד ועוד חיים, הוא שואף ליותר תורה ומצוות, ומחפש עוד מדריגות, סימן שהנטיעה שבקרבו עדיין חיה, והיא גודלת ופורחת. לעומת זאת אם הוא רואה בעצמו עצלות חלילה, שהוא עצל בתורה ומצוות, ואינו מבקש להתעלות עוד ועוד, סימן שלא פיתח את כח החיים שנטע הקב"ה בתוכו.

10

שאיפה לחיים

בכך מסביר רבי יחזקאל זצ"ל את פשר חלישות הדעת של אהרן הכהן. נטיעת החיים שבו היתה במדריגה כה גדולה וכה חזקה, עד שתמיד היתה שואפת ומשתוקקת לעוד חיים, ליותר חיים.

לכן כשראה שיש עוד איזשהי מדריגה, מדריגה של התגברות שחידשו הנשיאים נוכח המזבח, והוא לא זכה שיהיה לו חלק בכך, חלשה דעתו.

למרות שהוא אכן זכה למדריגות גדולות ביותר, מדריגות הרבה יותר גבוהות משל שאינם, השתוקק בכל זאת לעוד חיים, לכמה שיותר חיים, וכשראה שיש עוד חתיכת ים, והיא חסרה לו, "די שטיקעלע חיים פעלט איהם אויס", היה לו על כך חלישות עת, כי חיים שואפים לחיים.

* והביאור בזה, שלאדם יש השתוקקות לפי מצבו ודרגתו, ואם אדם הוא "גשמי" אז הוא משתוקק לגשמיות, אך אם האדם הוא רוחני, הרי שנפשו משתוקקת לרוחניות. וכבר אמרו חז"ל (ויק"ר כ"א), אוהב כסף לא ישבע כסף, אוהב תורה לא ישבע תורה, והוא על דרך מה שביאורנו.

[ב] כתב רבינו ירוחם זצ"ל (דעת תורה פרשת בא) וז"ל, הנה אמרו חז"ל "הי רץ למצוה קלה שמצוה גוררת מצוה", וזה מצד הטבע מפני שמרגיל טבעו. "ושכר מצוה מצוה" זהו כבר למעלה מן הטבע, בבחינת "וה' עמו", והנה אדם שעושה פעולה אחת טובה או לא טובה - רגיל לחשוב רק על המעשה לבדו והשכר והעונש ח"ו עבורו, מעתה נבין שיש לחשוב אחרת לגמרי, המעשה עצמו הוא טפל, הבל וריק ממש לגבי מה שעכשיו כבר עליו להתעסק עם עצמו וכו'. כל סוד של "מצוה גוררת מצוה" הוא הטבע שמשתרש בו, וגם השלא כדרך הטבע בבחינת "וה' עמו". וכמו"כ הוא ב"עבירה גוררת עבירה" מצד הטבע, "כי לא לאדם דרכו אחרי שכבר בחר"4.

* וכך הוא בכל מעשה, אם עושה האדם אותו מעשה לש"ש כראוי הרי זה כמו גרעין שזורע בארץ ואח"כ צומח מזה אילן גדול, אבל את הגרעין מוכרח לזרוע, ואם לא ישליך את הגרעין בארץ ולא ישריש שם לא יעלה כלום. זהו בטבע הגשמי, כמו"כ בטבע הרוחני אדם עושה מעשה המצוה הרי הוא זורע גרעין המצוה ומשרישו בשמים... וזה עושה רושם גדול מאד, וכמ"ש "זורע צדקות מצמיח ישועות", פירוש, אדם זורע צדקות ובוהו הוא מצמיח ישועות. ...ומקרא כתוב (דברים כ"ה) "ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשכילו את כל אשר תעשון". כלומר, ע"י שתשמרו את המצוות ותעשו אותם, ע"י זה "תשכילו", ואחרי שתשכילו תגיעו לעשות עוד מצוות בהשכלה ובינה יתירה, וזהו "למען תשכילו את כל אשר תעשון", מקודם עשיה ואח"כ עשי, ובאמצע השכלה, כי העשיה מביאה להשכלה, וע"י ההשכלה בא המעשה המצווי, וכן חוזר חלילה במעגל טוב, עכ"ל5.

14 כותב הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר מאמר יב), שיסוד דברים אלו עולה ממאמר הכתוב בפרשה שני' של קר"ש, וכפי שפירשוהו חז"ל - "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום, לאהבה את ה' א-לקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם" (דברים י"א-יג), ואחז"ל "אם שמע בישן תשמע בחדש" (ברכות מ ע"א). ועוד אמרו חז"ל (ויק"ר י"ג) "לא ניתנו המצוות לישראל אלא לצרף בהן את הבריות, שנא' (תהלים י"ח) "אמרת ה' צדופה" וגו', פירוש, שע"י קיום המצוות בפועל יבוא גם (לזכר ולצחצח נפשו ולהאיר את גופו באור קדושת נשמתו העליונה אשר בקרבו). וכתוב "למען ירבו ימיכם וימי בניכם וגו' כימי השמים על הארץ" (דברים י"א-כא). "ירבון" ממש לשון ריבוי גם בכמות וגם באיכות, כלומר, שיהיה לכם ימים גדולים, ומנה גדולתם - "כימי השמים", כימים שיש בשמים שהם רוחניים נבדלים בלי שום תערובת גשמית כלל, כן אפשר לזכות ע"י מעשי המצוות לחיות ימים שמימיים - על הארץ! שאין הביאור שיש גן עדן, ובגן עדן לומדים תורה, אלא לימוד התורה וקיום המצוות הוא הוא הגן עדן! עכ"ל6.

15 למדנו כמה גדול כח מעשי המצוות, שע"י זריעת אור קיום המצוה, צומחת להאדם תבואה בשלה עד שמגיע ל"ואספת דגנך" זו חכמה, "ותירושך" זו בינה, ובהתחבר החכמה והבינה יחד נוצר הדעת, וזהו "ויצהרך". ובדעת מתענג עונג רוחני נפלא בהרגשתו שהוא מקושר למקורות הנפש העליונה! ולא יכול להגיע רק מי אשר נשמת ישראל פועמת בקרבו, עכ"ל7.

4. כתב בספר ראשית חכמה (שער היראה פ"ד) וז"ל, אל תשמח במצוה שעשית אלא במצוות אשר יבואו עוד, וכן אל תצטער מן העבירה שעברת אלא מן העבירות שיצמחו ממנה, עכ"ל. וכוונתו הוא כמ"ש. ובדומה לזה כתב

ובסגנון זה נראה בהמשך הפרשה, במצוות פסח שני, שאמרו האנשים הטמאים למשה (ט. טז) למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו, ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, ואז נצטוו במצוות פסח שני, ואיתא בספרי (בהעלותך י) ראוייה היתה פרשת טמאים שתיאמר ע"י משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהם שמגלגלים זכות ע"י זכאי וצריך ביאור מה היתה מעלתם שנקראו זכאים להיאמר פרשה זו על ידם, אמנם הענין הוא כי האנשים ההמה אחרי שלא יכלו לעשות הפסח, ואונס רחמנא פטריה, מצד הדין היו פטורים מקרבן פסח, אעפ"כ לגדול אהבתם אהבה עזה להשי"ת לא רצו ליפטר ממצוות ה', אלא נכספה וגם כלתה נפשם לקיים המצוה בתוך בני ישראל, והשתוקקות זו היא היתה זכאותם, אשר מכוחה זכו שנתגלגלה על ידם נתינת מצוה חדשה, [וכן ראיתי בס' בית ישראל (פרשה זו חש"י, תשרי:ד) ועוד] בשם החידושי הרי"ם שאף שהיה טעם לדחייתם היתה

טענתם למה נגרע מעומק הלב, שנגע מאוד ללבם שלא יגרעו מכלל ישראל, וע"י רצונם ותשוקתם הוגד להם מצוות פסח שני (שפתי צדיק פרשה זו אות ג').

ובצד ההיפך מצינו בפרשתינו, שכאשר לא היו ישראל במדריגה זו, ולא נשתוקקו לעוה מצוות, נחשב הדבר לפורענות, כאמרם ז"ל (שבת קס"ז) על הכתוב (י. לה) ויהי בנסוע הארון וגו', עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה ולמה כתבה כאן כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה, פורענות שנייה מאי היא, ויהי העם כמתאוננים (יא. א), פורענות ראשונה ויסעו מהר ה' (י. לג) ואמר רבי חמא ברבי חנינא שסרו מאחרי ה', וכתב הרמב"ם ז"ל [וכן פירשו התוס' (שם ד"ה פורענות)] שהפורענות היא חטא נסיעתם מהר סיני בשמחה, כדאיתא במדרש (ילמדנו) ויסעו מהר ה', שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמא ירבה ויתן לנו מצוות, [היינו לעומת מה שאחר קריעת ים סוף נאמר (שמות טו. כב) ויסע משה את ישראל מים סוף, ודרשו חז"ל (מכילתא בשלח יז) שהסיעם בכל כרחם לפי שהיו עסוקים בבית הים, הנה עתה בנסעם מהר סיני כתיב ויסעו, שלא היה קשה להם הנסיעה מהר ה', ולא הוצרך להסיעם בעל כרחם, אדרבה היו שמחים בלבם], ודבר זה נחשב להם לפורענות, כי אף שמצוה היתה בידם בנסיעתם, שהרי כל מסעיהם על פי ה', עכ"ז היה להם להצטער על כך, ולהשתוקק לעוד מצוות, והם שמחו בלבם, ולא היו במדריגה הראויה, בבחי' אוהב מצוות לא ישבע מצוות.

וזאת היתה כאמור מדריגת אהרן, שאף שניתנה לו עבודת הקרבנות כולן, לא ירצה נפשו שבעה, והשתוקק לעבודות ומצוות נוספות, לעשות נחת רוח להבורא ית"ש, לפיכך זכה שניתנה על ידו מצוה חדשה, מצות נר חנוכה, [ונתנה בנרות רמו לנו מצוה ותורה אור (משלי י. כג), כאשר מטעם זה אמרו (שבת כג:) הרגיל בנר הוי"ן ליה בנים ת"ח].

ואולי מפני כן מצות נר חנוכה היא דוקא באופן של מוסיף והולך (שבת כא.), להורות כי ע"י תאורה והשתוקקות להוספה וריבוי בעבודת ה' וקיום המצוות, זכה אהרן למצוה זו.

ר' שלמה אבן ג'ונו

ל' טו"ז

והדבר צריך הבנה, מדוע זכה אהרן בגלל חלישות הדעת שהיתה לו שלא היה עמם בחנוכת הנשיאים, לשכר כה עצום. אלא בא ללמדנו, שכאשר יהודי אינו יכול לקיים מצוה, ואין הוא שש ושמח במה שהוא אנוס ופטור, אלא הוא דואב ומצטער על שנמנעה ממנו זכות עצומה זו של קיום המצוה, כדוגמת אהרן הכהן שחלשה דעתו שלא היה בחנוכת הנשיאים, הרי הוא נוטל שכרו משלם.

ונ"ל ביאור הענין, שכיון שנפשו של אהרן חשקה למצוות נוספות, שלא הסתפק בעבודת הקרבנות והקטרת הקטורת שזכה להן, אלא נכספה וגם כלתה נפשו להקרב הנשיאים שלא היה לו חלק בה, על דרך הכתוב (קהלת ה. ט) אוהב כסף לא ישבע כסף, וכדרשת חז"ל (ע"י מכות י. ויק"ר כב. ב) אוהב מצוות לא ישבע מצוות, לכן זכה שניתנה לו מצוה גדולה חדשה משלו.

R. Ford

The prophet declares (*Michah* 6:8), "He has told you, man, what is good. And what does He demand of you, but to do justice, love kindness and walk modestly with G-d, your L-rd." This is a radically new idea, says the Chafetz Chaim, a very important idea: "The Almighty wants more from us than to do acts of kindness. He wants us to love kindness. And almost all of us, concludes the Chafetz Chaim, fail in this regard. Most of us do not love *chesed* sufficiently. We do not embrace it with a passion."

Here is a simple test. Imagine you are home on a Sunday morning, and a parade of *meshulachim* comes to your door. Every few minutes another one. And you welcome each one cordially and give him an appropriate check. This goes on the entire morning. You are doing *chesed* nonstop. And then something comes up and you have to run an errand. You are away for a short while, and as you turn the corner to return home, you see two *meshulachim* leaving your house. You just missed them.

What is your reaction? Do you think that you just had a close call? Or do you run after them to invite them into your house?

21

Well, that is not how Avraham felt about it. He wanted to do *chesed*. He yearned for it. He hungered for it. Regardless of his physical condition, he wanted to do *chesed* with all his heart. And if there were no travelers, he would sit by the door just in case a solitary traveler happened to pass by, a traveler who could use a bite to eat and a cold drink.

How are we to understand this mitzvah? You have to make *Kiddush* on Shabbos. If it is not Shabbos, you don't have to make *Kiddush*. Should you feel bad that it's not Shabbos and you cannot make *Kiddush*? You have to eat matzah on Pesach. Should you feel bad a whole year that it is not Pesach and you cannot perform the mitzvah of eating matzah? Of course not. The mitzvah applies at certain times and under certain conditions. At all other times and conditions, there is no mitzvah. Shouldn't it be the same with *chesed*? If there is someone in need, there is a mitzvah to do *chesed*. But if there is no one there who needs help, there is simply no mitzvah to do *chesed*. And if it is so, why was Avraham upset that no one was coming any more than he would be upset that he could not make *Kiddush* on Sunday?

Rav Moshe Feinstein concludes that the mitzvah of doing *chesed* is different from other mitzvos, because the *chesed* you do is more for your own benefit than for the benefit of the person with whom you are doing the *chesed*. We think that we need to give money to the poor in order to fill their needs. That is not quite true. It is the other way around. The truth is that there are poor people in the world so that we can give to them and fulfill our own very personal need to do *chesed*. As the Gemara says, "The poor person does more for the householder than the householder does for the poor person."

Just as the body needs food every day for its nourishment, so does the *neshamah*, the soul, need to do *chesed* for its nourishment. Because when we give, we are emulating the ways of the Almighty and thereby refreshing our souls. So when we wake up in the morning, when we ask ourselves what will we eat for breakfast,

we should naturally also ask what acts of *chesed* we will do for our souls. If we truly love *chesed*, that is how we would think.

וכמו בגשמיות, כאשר אדם אין לו מה לאכול, אין הוא מחליט שלא לאכול, אלא עושה את כל המאמצים, וטורח ומתייגע למצוא מזון ומחיה להשביע נפשו על אחת כמה וכמה, עליו לדאוג ברוחניות כאשר אינו יכול לקיים מצוה, ולהפיל תחינה ובקשה לשוכן מרומים שיזכה להתקרב אליו ולעשות עבודתו בלבב שלם.

אש המיד

ק"ב 22 שט"ו אל"ר נ"ג

מכח קושיותיו אלו יסד הרמב"ן את שיטתו שפרשה זו רומזת לחנוכת בית חשמונאי בבית שני שתקנו נרות חנוכה לדורות ויעוין שם באריכות דבריו.

ונראה ליישב את קושיותיו של הרמב"ן על רש"י, בהקדם מה שמצאנו בנדבת המשכן י"ג מיני תרומות שנזכרו בתחילת פרשת תרומה, זהב כסף וכו', והנה ב"ג תרומות הוזכרו גם שמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים. והקשו החזקוני ודעת זקנים

מבעלי התוס', שהרי ב"ג תרומות הוזכרו רק התרומה לבנין המשכן, ולא הוזכרו התרומות לעבודת הקרבנות, לא סולת למנחות ולחם הפנים ולא בהמות לכל הקרבנות, וא"כ מדוע הוזכרו השמן והקטורת שהם שייכים לדין עבודת הקרבנות, ולא לעשיית המשכן.

ותירצו שההדלקה והקטורת הם מכבוד הבית, שאין בית בלא אור, והאור הוא צורך בנין הבית, נמצא השמן למאור שייך לבנין הבית, ולכן הוא נמנה ב"ג התרומות של בנין הבית.

וכן כתב החינוך (מצוה צח) בטעם מצות עריכת הנרות, שהוא להגדלת הבית לכבוד ולתפארת בעיני הרואים, כי כן דרך בני אדם להתכבד בבתיהם בנרות דלוקים, עכ"ל. ומבואר שדין הדלקת נרות במקדש הוא משום כבוד בית המקדש.

וכן איתא במדרש (ישעיה כ. ו): "באורים כבוד ד', מלמד שישראל חייבים להדליק נר בבתי כנסיות שכן היה במקדש".

ומדוקדק בזה שבפרשתינו כאשר מדבר על הדלקת הנרות מוסיף הכתוב לומר "כאשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה", וצ"ב מה שייכות עשיית המנורה לענין זה של הדלקת הנרות.

וע"כ מבואר שההדלקה יש לה שייכות עם העשיה כיון שההדלקה היא גם מצרכי הבית.

23

שני דינים בהדלקת המנורה גם משום השלמת בנין הבית וגם משום עבודת הקרבנות

וכיון דאתינא להכי נראה לומר שבהדלקת נרות המנורה יש ב' דינים, הא' קרבנות וככל עבודת המקדש, והב', יש בה גם בניית הבית שהרי כיון שבת זקוק לאורה הרי בכל מעשה הדלקה כאילו בונה ומשלים את הבית, שהרי צורת הבית היא רק עם מנורה, ובהדלקתו משלים את צורת הבית.

ובזה מבואר שפיר, דבתחילת פרשת תרומה ציווי נדבת השמן מישר שייכא להדלקה משום בנין הבית, דהא שם עוסק בבניית המשכן והציווי היה לנדב שמן עבור הבניה שתהא מושלמת בהדלקת המנורה.

ואמנם ציווי הנדבה בפרשת תצוה עוסק בנדבת השמן משום עבודת המנורה ולא משום שמן של בנין הבית אלא שמן של הקרבת הקרבנות.

שקבע הקב"ה. אבל לאהבה שאינה תלויה בדבר כאב לתינוק בן יומו הבאה לידי ביטוי ב"חנוכה", הוא לא זכה.

על זה הודיעו הקב"ה: "חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות" - אני אתן לך מצוה שעניינה כענין חנוכה המזבח: העלאת אור המנורה במקדש.

כי הנה ענין הקרבת הקרבנות לא התחדש רק בתורה. עוד קודם מתן תורה, להבדיל, היו כל אומות העולם מקריבים קרבנות, כי הבינו שבהקרבה זו טמונה גדלות ומסירות נפש.

אולם אותם גויים לא היו מסוגלים לתפוס מה פשר ענין העלאת אור המנורה בביהמ"ק. כי ביהמ"ק - ביתו של הקב"ה, הכיל בתוכו אור כה גדול, עד אשר מבעד לחלונותיו השקופים היה פורץ אורו הפנימי ומאיר גם את כל העולם החיצוני (ויק"פ א, ז). נמצא, שכל העולם נהנה מאורו יתברך, ולשם מה נזקק הוא, אפוא, לאור מנורת המקדש?

התירוץ על תמיכתם הוא כדברי חז"ל שהובאו לעיל: משל למלך שביקש מאוהבו להכין לו סעודה, והלך אוהבו והכין הכל בכלים של הדיוט, וכשהגיע המלך, התבייש בכליו והחביאם. אבל המלך, מתוך החביבות שרחש לו, הודיעו כי הוא מניח את כל כליו המפוארים ואינו משתמש אלא בכליו של אוהבו.

דומה הדבר לילד קטן המגיע מהגן ונותן לאביו עוגיה אחת שנשארה לו משקית המתקים שלו, והאב בקבלו את העוגיה, קורן כולו מרוב נחת. והנה המתבונן מהצד תמה מה טיבה של שמחת האב בעוגיית בנו, בשעה שיש באפשרותו לרכוש חנות שלמה. ואינו תופס כי השמחה נובעת מאהבה וקשר פנימי.

"בהעלותך את הנרות" - בהדלקת הנרות ע"י אהרן הכהן, כלל ישראל כביכול פונים לאביהם שבשמים וכביכול אומרים לו: אבא, ה' יתברך, הנה מאירים אנו לפניך. ואף שכל העולם כולו נהנה מאורו של הקב"ה, ואם כן, "וכי לאורה הוא צריך"? אף באמת "עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל" (שבת כב ע"ב).

כאן לא מדובר באור, לא במצוות או במסירות נפש עסקינן. זוהי סוגית "ישקנו מנשקות פיהו" - אהבת השי"ת לעמו כאהבת אב לבנו.

Ner Uziel-R. Hirsch

After Aharon was commanded to light the Menorah, the Torah tells us: "And Aharon did so" (Bemidbar 8:3). Why was there a need to say that he did what he was told to do? These words seem to imply that we might have entertained some doubt as to whether Aharon would do it or not.

Rashi explains that these words are written in praise of Aharon, stressing that in his actions Aharon did not change a single detail of the way he was commanded to perform this mitzvah. Yet this too leaves us confused. Why is there a need to stress this point?

The Sefas Emes comments that one of the great challenges of performing mitzvot is that with time we may begin to feel that they are repetitious and even meaningless. Even prayer can become a matter of rote recitation marked by boredom, and the mitzvot can lose their taste. "Our greatest responsibility, therefore, is the obligation of *ischadshus*, constant renewal and rejuvenation. We must always renew our desire and our excitement in performing the mitzvot.

In the passage of Shema, the Torah tells us, "And these words that I am commanding you today..." (Devarim 6:6). The Sages question the use of the word *today*. Since these words were spoken at the end of Moshe's life, long after the mitzvot were commanded, to what does *today* refer? The Sages explain it to mean "every day." "I am commanding you to perform every mitzvah," says God, "as if I had commanded it today. The mitzvot should remain fresh and exciting to you; you must never allow them to grow stale." This principle is so important that the Torah included it in the wording of the Shema.

ומבואר, שבתחילת פרשת תרומה מצוה אותם על נדבת השמן עבור השמן של בנין הבית ולא עבור השמן של הקרבת הקרבנות, ואילו עתה שב ומצוה אותם עבור השמן של הקרבת הקרבנות, ולכך כפל ציווי הנדבה כיון שיש מצוה להתנדב את השמן עבור השלמת צורת הבית.

הקב"ה פייס את אהרן דוקא בהדלקת הנרות. כיון שהיא עבודת בנין הבית ובזה יהא שותף לבנין באופן קבוע

ומבוארת שיטת רש"י שהקב"ה ניחמו לאהרן בהדלקת הנרות, ותמה הרמב"ן מדוע ניחמו בהדלקת המנורה יותר משאר קרבנות, ולהנ"ל מבואר שכל מה שחלשה דעתו שלא השתתף בחנוכת הבית, וא"כ בשאר כל עבודת הקרבנות לא נתפייס כיון שכל ענינים וחובות אינו מדין בנין הבית, ולא נתפייס אלא במצות הדלקת המנורה שחובתה באה מפני השלמת בנין וכבוד הבית, ונמצא שהוא משתתף בבנין

הבית, וזהו עיקר דין כהונה בהדלקה, שניתנה לו הזכות להשלים בנין הבית על ידי האור בהדלקת המנורה.

ובזה מובן גם כן מדוע דבר זה גדול יותר מחנוכת הנשיאים, כי הם חנכו את המשכן במעשה חד פעמי שהקריבו את קרבנותיהם, אבל הוא זוכה להיות מדליק ומיטיב את הנרות ובכך הוא חונך את המשכן ועוסק בבנינו כל יום ויום.

פס בהעלותך

התשובה היא - כדי שיקיים מצוות ויזכה על ידן לשכר האמיתי באופן שלא יהיה "נחמא דכיסופא".

מדוע, אם כן, נברא האדם כתינוק, והרי תינוק בן יומו אינו יכול לעשות דבר, ומה התועלת ממנו עבור השי"ת ועבור אביו?

* התירוץ הוא: לפני מערכת גידול האדם, יש לקבוע את היסוד. יסוד הקשר בין האדם לבוראו ובין האב לבנו הוא האהבה העצומה שרוחשים האב לבנו והקב"ה לעמו. זוהי אהבה שאינה תלויה בדבר.

לכן על האדם להיוולד תינוק חסר יכולת, כי אם היה אדם נולד תלמיד חכם או להבדיל "דוקטור" חכם, ניתן היה לחשוב שאהבת האב את בנו נובעת מהיותו בעל מעלה כזו או אחרת. אבל בשעה שהבן נולד כשהוא חסר ישע ואעפ"כ מתהלך אביו מאושר מלידת בנו - מתגלה בכך אהבה שאינה תלויה בדבר, אהבת האב לבנו יקירו על עצם היותו בנו, ובזה נקבע איכות היחס ביניהם למשך כל ימי חייהם.

זוהי עניינה של חנוכת המזבח. הקב"ה העניק לנו מערכת שלימה של מצוות עשה ולא תעשה, ורצונו יתברך שאנו נשמור עליהן ונקיימן, אולם בשעת "חנוכת המזבח" שהוא זמן הנחת היסודות לקשר בין הקב"ה לכלל ישראל, הקב"ה מפעיל מערכות המהוות ניוגוד לכל המערכות הרגילות. "אכלתי יערי עם דבשי" - ציויתי עליהם להביא קטורת וחסאת בנדבה. והכל כדי לקבוע ביסוד הדברים שהקשר בנוי על אהבה, ובמקום שישנה אהבה אין סדרים.

לכן כל "חנוכה" של משכן, מזבח או ביהמ"ק, מוחיבת "הוראת שעה", כיון שאם כל עבודת השי"ת נעשית גם באותה שעה על פי הסדרים הקבועים, זוהי סתירה לעצם מהותם של המשכן או בית המקדש. ניתן היה לטעות ולחשוב שביהמ"ק הוא רק מקום שבו מקיימים מצוות, מקום של גדלות ואף של קדושה וטהרה, וזה אינו!

ביהמ"ק הוא מקום של אהבה, אהבת השי"ת לעמו הנבחר. "מה ידידות משכנותיך ה' צבאות" (תהלים פד, ב), וגודל אהבה זו בא לידי ביטוי בהנהגת "אכלתי יערי עם דבשי".

26a ביטוי האהבה שבהדלקת המנורה

אהרן הכהן ראה והבין את כל אשר נעשה בחנוכת הנשיאים, והיתה לו מכח חלישות הדעת עצומה. הנה הנשיאים מקריבים כעת קרבנות מכח הוראת שעה, ואילו הוא, אף אם יקריב כל יום קרבנות מעתה ועד עולם, יהיו קרבנות אלו רק מכח הסדריים

And this is what was so special about the fire that Aharon — and later the *kohanim* — lit each day. They were able to create such excitement in lighting the Menorah that every day they had the same feeling as they had the first time they performed the *mitzvah*. The Sages tell us that the words “And Aharon did so” teach us that “there was no change” in the excitement and happiness he felt each time he fulfilled the *mitzvah*. The lighting of the Menorah always aroused his excitement, just as it did the first time he performed the *mitzvah*.

Yet the question remains: what has the lighting of the Menorah to do with the inauguration? It can be an inauguration only on the first day. After that, it is no longer one of the “firsts” of the inauguration. For Aharon and the *kohanim*, however, lighting the Menorah was so exciting that this *mitzvah* was reinaugurated every day they performed it. Lighting the Menorah always had the nature of an inauguration because of the excitement with which it was performed. This is the message Rashi is conveying.

The commentators point out that the word *chanukah* means both “inauguration” and “education.” The Sefas Emes thus reveals a very important principle in education. If you want your child to follow in your path, make that path exciting; make it seem fresh every day, because if it becomes boring to him, he will lose interest. We must infuse our children’s education with the ingredient of inauguration. The essence of education is arousing a child’s excitement over *mitzvos*, making him feel always as if he is doing them for the first time, feeling the newness in everything.

29 In this vein, the Sefas Emes interprets the verse “Educate each child [*na’ar*] according to his own nature; then, even when he grows old, he will not abandon that path” (Mishlei 22:6). The simple explanation of this verse is that educating a child well guarantees that he will remain a good person. The Sefas Emes, however, finds advice that is far more specific in this verse. Educate the *na’ar*, the young man — make sure that the education you give him is an education of *na’ar*, so that he will always retain the feeling of freshness and delight in doing good. Then, even when he grows old, his young spirit will never abandon him, for he has been trained in the attitude of *hischadshus* — that power of being able to become excited about something that is “old,” something he has performed countless times.

How does one achieve this quality of renewal? Through working on oneself and contemplating the fact that God has given us this *mitzvah*. In order to fulfill the *mitzvah* of tefillin, for example, with this feeling of excitement and renewal, a person should tell himself how lucky he is to be a Jew. As a Jew, he has a mission that is vitally important, and this mission can be expressed only through the *mitzvos*.

88 WITH HEARTS FULL OF LOVE

R. Saban (74)

30

As we’ve discussed earlier, the Ribono Shel Olam doesn’t expect us to do *mitzvos* and learn Torah for their own sake from the beginning. He is patient with us. It’s fine if we initially serve Him for the sake of reward, because eventually we will rise to the level where we will have such a profound appreciation for what we do that we will do it for its own sake.

With this in mind, let’s look at two *pesukim* (Tehillim 112:1-2), “Fortunate is the man who fears Hashem, who strongly desires His *mitzvos*. His offspring shall be the mighty of the earth, a virtuous generation that shall be blessed.” I once heard — I don’t

31

recall from whom — an interpretation of these *pesukim* and this Gemara that is very illuminating.

What is meant by a man who desires His *mitzvos*? The Gemara tells us (Avodah Zarah 19a) that it means someone who desires the *mitzvos* themselves rather than the reward of doing the *mitzvos*. He is the one who is considered fortunate.

But why is the one who does *mitzvos* for reward not considered fortunate as well? True, this is not the highest level of serving the Ribono Shel Olam, but it is a perfectly acceptable path to Him. Why is the person who serves for reward excluded from the fortunate?

32 The answer lies in the second *passuk*. “His offspring shall be the mighty of the earth, a virtuous generation that shall be blessed.” For himself, a person can take the long route to the Ribono Shel Olam by serving Him at the outset for the sake of the reward. But if he wants that his children should be “the mighty of the earth,” if he wants to raise “a virtuous generation,” he has to show them a love for the *mitzvah* itself. When children see their parents perform *mitzvos* with zest and enthusiasm, when they see that their parents talk about *mitzvos* all the time and hold *mitzvos* in the highest esteem, when they see that their home is permeated with the joy of *mitzvos*, they will also be drawn in that direction. When parents genuinely desire *mitzvos*, then their very way of life is an important expression of *chinuch*. In fact, it is the best kind of *chinuch*, because it teaches by example.

Nevertheless, if he shows his children that the motivation for doing the *mitzvah* is the reward, it is not good *chinuch*. All he has taught his children is that you should do the *mitzvah* because it is worth your while. The child, however, may think that for his father a reward in Olam Haba makes it worthwhile, but he has other ideas of what makes something worthwhile. If we’re talking about reward, it’s possible that becoming a doctor is the reward to which he aspires. So, the child may think, let my father go after the reward that interests him and I will go after the reward that interests me. He will have learned from the *chinuch* of his father that *mitzvos* are done for the rewards, and then he can apply his own standards of rewards.

If, however, the child sees the joy that his father experiences when he is doing a *mitzvah*, if that joy is the foundation of the home in which he grows up, then he will inevitably be affected by the spirit and the mood and the atmosphere, and he himself will feel that selfsame joy when he does the *mitzvos*. This kind of *chinuch* will reach into his very soul regardless of his conception of what constitutes a worthwhile reward.

Therefore, even though it is perfectly acceptable for a person to do a *mitzvah* because of ulterior motives, even if he does the *mitzvah* because he wants to receive his reward in Olam Haba, the *chinuch* of his children will suffer. If he wants his children to be “the mighty of the earth” and “a virtuous generation,” he has to show them the sheer spiritual joy of doing the *mitzvos*.

רינת חיים / ביאורי תפילה

33 רינת חיים (75)

“אשר אנכי מצוך היום” - כתב רש”י (מהספרי): “שלא יהיו בעיניך בדומתם ישנה שאין אדם סופג אלא כחדשה שהכל רצים לקראתה שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים”, שהדברים לא יהיו כציווי ישן של המלך שכולם כבר יודעים מזמן והוא כבר לא מעניין, אלא כציווי חדש, כמו שמכתב חדש שמגיע וכולם עומדים סביבו ומתעניינים ביותר מה כתוב בו, האדם בטבעו יש חוש של סקרנות לדברים חדשים. כמו שאמר החפץ חיים דצ”ל שלכל כוח באדם יש שימוש לעבודת ה’, ולשם מה ניתן כוח הסקרנות? לא לשם מילוי הרצון לדעת מה החדש בכל קצוות

העולם שאינם נוגעים לנו כלל, אלא כוח הסקרנות ניתן בעיקר להתענינות בחדשות התורה, כל פעם לחפש עוד ועוד חדשות בתורה, וכאן מבואר יותר מזה, שאפילו דברי תורה שכבר ישנים בשבילנו, שכבר למדנו אותם והם ידועים לנו צריכים לעניין אותנו בדברים חדשים, מפני שכל דבר הנצרך לאדם וחיוני לחיים אינו מתיישן אף פעם. לדוגמא: לחם, זהו דבר שתמיד יש לאדם תאבון לאוכלו, אדם אינו אומר שאכל כל כך הרבה פעמים לחם עד שנמאס לו שוב לאכול לחם, אבל כאשר אוכלים

דברים שהם תוספות ולא הכרחיים, שאינם חיוניים כ"כ, ועכ"כ דברים שהם מותרות כמיני מתיקה וכדו' יתכן שבמשך הזמן הם ימאסו על האדם, אבל דברים חיוניים לעולם אינם נמאסים והם תמיד כחדשים ותמיד יש תאוה ורצון לאכלם. כך גם בלימוד התורה אין כוונת חז"ל שהם יהיו אצלך כאילו חדשים, אלא צריכה להיות כזו אהבת תורה שתרגיש כל כך בחיוניות התורה ובנחיצותה, שתמיד היא תהיה אצלך חדשה ורעננה ואף פעם לא תהיה שבע מלימוד התורה, ובכך נמדת אהבת התורה כפי המידה שיש לאדם תאבון והשתוקקות אפילו לדברים ישנים. כמו שכתב בספר "מנוחה וקדושה" (לתלמיד הגר"ח מוואלוויץ זצ"ל) "ושמעתי בדיקת החסיד הגר"א (עפ"י מה קיבל תלמיד) שהיה מצווה עליו לחזור על ענין אחד הרבה פעמים וכל מה שהיה מרבה התורה היתה מתגברת חמדתה יותר ויותר לחזור בלא הפסק ובוה מצא חן בעיניו להתקבל אצלו". כי מי שיש בו הרבה אהבת תורה מסוגל לחזור הרבה פעמים כמו באכילת לחם שאף פעם אין האדם קץ בו יוכל לאוכלו שוב ושוב. זה הביאור: "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", תאבה תורה במידה כזו שתמיד הדברים יהיו בעיניך כמו חדשים מהיום, אם תאבה תורה כ"כ אז הדברים יהיו "על לבבך", או שאפשר לומר שאם הדברים באמת "על לבבך" קשורים אל לבך אז הם תמיד בבחינת: "אשר אנכי מצוך היום", הם תמיד אצלך כחדשים ורעננים.

שערי פרשת בהעלותך חיים שבת R. Goldstein

יש להבין מדוע חלשה דעתו של אהרן, והרי היה בידו להביא גם הוא קרבן כקרבנות שאר הנשיאים.

והביאור הפשוט בזה הוא, שלא עלתה על דעתו להביא קרבן שיהיה חיקוי לקרבנות אחרים, והואיל ולא נתעורר הוא מעצמו להביא קרבן לחנוכת המזבח חלשה דעתו על כך.

ומכאן אנו למדים, ששנים עשר נשיאי ישראל אשר הביאו כל אחד ואחד קרבן כמו כולם, לא היה זה משום שראו מה קרבן הביא חבירו הביא גם הוא קרבן זה, אלא שכל אחד נתעורר מעצמו להביא קרבן מתוך מדרגתו והשגתו, ובדרך פלא הושוו כל קרבנותיהם. ובוה נתבאר היטב מה שכפלה התורה ופירטה כל אחד מן קורבנות הנשיאים, הואיל ואיש מהם לא הביא כקרבן רעהו.

ועל פי זה יתבאר מדא דברי רש"י בסמוך על הפסוק 'ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה'. שאף על פי שהיה על אהרן להדליק ולהטיב את הנרות יום אחר יום, לא עשה אהרן מעשהו היום כמעשהו אתמול. אלא בכל יום התאמץ בעבודת הקודש כאילו היה זה יום ראשון בהדלקת הנרות. ומכאן ואילך לא שינה, וזה שבחו של אהרן.

ומעתה מבואר נמי היטב מה שכתב רש"י 'שך גדולה משלחם' שאהרן ראה גדלות מיוחדת של עבודה עצמית פנימית ללא חיקוי אחרים, וגם ת עצמו הוא לא חיקה אלא בכל יום היה בעיניו כחדשים.

תשנ"ט

עבודה

פרשת בהעלותך

עבודה

קע

עבודת

37

וזהו שאמרו במדרש 'הקרבנות כל זמן שצית המקדש קיים הם נוהגים אבל הנרות לעולם אל מול פני המזבח יאירו, כי בחורבן בית המקדש, בטלו הפעולות החיצוניות של עבודת הקרבנות והקטורת, אבל החלק הפנימי שבהם לא בטלה לעולם.

וחלק זה אנו מקיימים אף בזמן הזה, וכמו שאמרו חז"ל (מנחות קי). כל העוסק בחורבן עולה כאילו הקריב עולה, כי כאשר האדם עוסק בפרשיות הקרבנות והקטורת, ומשחוקק לקיימן, מקיים בזה החלק הפנימי שבהם, שזה ענין נאמי ולא בטל לעולם. וזהו 'אצל הנרות לעולם אל מול פני המזבח יאירו', כלומר שעבודת הדלקת הנרות, אשר נאה להדליק חלק הנפש בקיום המצוות, זאת מתקיימת לעולם.

ועל זה עלינו לעורר את לבנו בעת הזאת, אחר שזכינו לחוג את יום מן מורחיו ברוב רחמים וחסדים, וקבלנו עלינו בקבלה חדשה לקיים את החורה והמצוות כראוי, ומעתה אנו מתכוונים לקראת הימים הנוראים הבאים לקראתנו. בזמן נעלה בזה, עלינו להסתובב, כיצד נראה למעמדנו בקיום המצוות והמצוות, כי את החלק החיצוני של המצוות, משתדלים בני ישראל לקיים בדור הזה בכל ההידורים שאפשר, מהדרים אחר טלית בכל ההידורים, וחפילין שנגעו בכל ההידורים וכו', אבל מועטים המה אשר משימים לב אל פנימיות המצוות, לקיימן ברגש הנפש ובהתפעלות הלב, בזהבה ויראה. אלא מקיימן אותן כמזות אנשים מלומדה לכה, בקרירות, אלעס נאר איצערליך, דאס קאלטקייט איז זייער גרויס, עס איז געפראךן קאלט, כי לונגס העלים ומניחים התפילין, ומקיימים מצוות קריאת שמע ומפלה כמזות אנשים מלומדה, כאדם העושה דבר רק לנאח ידי חובתו.

38

ולא יסתפק האדם בזה שמכיון לנאח ידי חובת המצוות, כדק"ל (א"ח סי' ס ס"ד) מצוות צריכות כוונה. כי בזה עדיין לא נגע בפנימיות הנפש, כי אפשר שיכין במחשבתו לקיים המצוות, ובכל זאת מקיימה בקרירות הלב, כי פנימיות הנפש היא ענין עמוק הרבה יותר מן המחשבה והכוונה, ולכן קל מאוד להרגיש מחשבתו של אדם,

על זה נאה פרשה הזאת לעורר את לבנו, לקיים את חלק הפנימי של המצוות, אשר זאת היתה עבודת הכהן בהדלקת הנרות, ועלינו לעשות חשבון לנפשנו, האם זאת קבלנו עלינו ביום מתן תורתנו, לקיים המצוות ומצותיה בקרירות וכמזות אנשים מלומדה, וכי זאת נקראת קבלת המורה. הלא זה רק חלק הגוף של המצוות, שעליהן מקבל שכן רק בעולם הזה ולא בעולם הבא כלל. כדברי החזון הנאמר 'הוא יאיר

ועל זה אמרו חז"ל בכמה מקומות (ברכות נ"א. ועוד) 'זוכה ונחל שני עולמות' שמקבל שכן בשני העולמות, על החלק החיצוני של המצוות, בעולם הזה, ועל החלק הפנימי שבו נפול לעולם הבא.

ובזה פירשנו, מה שאמרו בחיקוי הק' (ס"ה) כל עובדא ומילולא דליהו בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא, שהמקיים מצוות ה' בלי אהבה ויראה שכן רגשי הלב, לא פרחא לעילא, כלומר, שאינן עולות למעלה לעולם הנאחי, לקבל שכן בעבורן בעולם הבא, כי אם בזהאי עלמא.

ובזה נבוא לבאר ענין הדלקת הנרות, כי הנרות רומזים לנשמות ישראל, כמו שכתוב (משלי כ ט) נר ה' נשמת אדם, ובהדליק אהרן את הנרות בצית המקדש, פעל להדליק ולהלהיב את נשמתן של ישראל, שמתלהב בהם אצריהם הפנימיים, וקיימו את כל המצוות ברגש הנפש ובחיות פנימית. וכל העבודות אשר נעשו בצית המקדש, וכן כל המצוות אשר קיימו בני ישראל, הכח הפנימי שבהם בא מכוח של אהרן הכהן, אשר הוא פעל להדליק את נח נשמתן של ישראל, ולעורר את רגש

נפשם, ולולא כמו של אהרן, לא היה בכחם לקיימן אלא בפעולה חיצונית.

36

וזהו הכוונה בזה שאמר הקצ"ה לאהרן, חיך שלך גדולה משלחם, רצונו לומר 'שך', מה שאתה פועל להדליק הכח הפנימי של המצוות בלבות בני ישראל, גדולה משלחם, כי הם מזד עזמם, בלי עזרתו של אהרן, לא היה בכחם לקיים אלא חלק החיצוני של המצוות. והחלק הפנימי של המצוות, גדולה ומשונה הרבה יותר מן החלק החיצוני, כי זהו בחינת הנשמה של המצוות, שהוא בלתי נבול.

וזהו ביאור הענין שאמרו חז"ל (אבות א יב) הוי מתלמידיו של אהרן הכהן וגו' אהב את הצריה 'ומקרבן לתורה'. שלא נאמר 'ומלמדן תורה', כי לימוד התורה לבני ישראל היתה עזרתו של משה רבינו, ואף בניו של אהרן למדו תורה מפי משה, כמוכא ברש"י הק' (מנחות ג ב). אלא אהרן היה 'מקרבן לתורה', היינו שאהרן הכהן בהדליק את הנרות, פעל להכניס בתוך לבות בני ישראל קירוב הלב אל התורה, כי הדליק את פנימיות לבם, שהמורה והמצוות אשר הם לומדים מפי משה, יקיימו בפנימיות הלב, בזהבה וצירא. לא בפעולה חיצונית ליד

כי בלעדי האור הק' הזה אין זכות קיום לבריאה ולעם ישראל.

45 והנה כל עניני העבודה שהיו בביהמ"ק היו מאירים לכלל ישראל לשמור אותם בסוד מרע ובעשה טוב. כמו שאחז"ל (במד"ר כא, כא) תמיד של שחר מכפר על עבירות של לילה תמיד של בין הערביים מכפר על עבירות של יום, שהקרבנות היו מטהרים בתמידות את ישראל מכל החטאים, וכן האש על המזבח היתה אש הקדושה ששרפה וכליתה את כל היצרים האפלים מישראל, וכמד"כ (ויקרא ו) היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו, כחות הסט"א מתגברים בעיקר בלילה וכנגדן סייעה אש המזבח ליהודי בכל מצב שהוא להושיעו ולחלצו מאש התאוות. ומעליהם הענין המיוחד של המנורה ששלך גדולה משלהם, משום שאור המנורה היה המשכת אור הגנוז, אור האלקות שברא הקב"ה ביום הראשון, שהוא יסוד הקיום של עם ישראל. אור המנורה האיר לכלל ישראל את האור הגנוז להאיר את נשמות ישראל ולהכניס הארת הדעת ביהודי. וזה סייע לישראל הן בעשה טוב, שכל עצמה של עבודת ה' היא בעיקר מה שיהודי מרגיש אור אלקות, וגם בסוד מרע כמאחז"ל (סוטה ג.) אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות. כל כח היצ"ר הוא ע"י שמבלבל את דעתו של יהודי, אבל כאשר יש ליהודי בהירות והוא מרגיש הארת הדעת אזי מתקיים בו כמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע, במיתי לי נהורא ותחפי לכון בהתא, דבעת שמאיר ליהודי האור בטלים הימנו כל כחות התאוות כאין ואפס, שנוכח לראות כי הכל הבל הבלים, וכמרומנו בפסוק

46 תנחומא, שאם את כל הכלים היו יכולים ליטול מישראל והיה שייך שישלוט בהם חורבן ביהמ"ק, אבל את אור המנורה אי אפשר ליטול מישראל, כי בלי אור אלקות אין ישראל יכולים לחיות, ולכן נגנזה המנורה ונשארה קיימת לעד, שאור המנורה מאיר תמיד לישראל בבחי' נגנזה, והיינו לעמלי תורה המתנגעים על התורה ולכל המתנגעים להשיג אור, שאליהם מתגלה אור המנורה. וזהו ענין שלך קיים לעד, שאת אור המנורה א"א ליטול מישראל, והנרות לעולם יאירו, שכל אימת שיהודי מתעורר ומרגיש אור הו"ו מכת אור המנורה הקיים לעד.

47 לפי זה מחדש ה"חידושי הרי"ם" זי"ע חידוש נשגב, כי הנר המערבי שהדליק אהרן כהן במשכן, נשאר דלוק עד אחרי חורבן בית המקדש, שאז נגנז תחת מחילות ההיכל יחד, עם שאר חלקי המשכן בעודו דולק והולך בדרך נס במקום שנגנז, כדי להאיר לנו מאור קדוש זה גם בגלות. וזהו שחזק הקב"ה את אהרן: "הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו".

מעתה נראה כי זהו ביאור הגמרא: "הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום". כי היות שהמשכן נגנז תחת מחילות ההיכל יחד עם המנורה שהדליק אהרן בעודה דולקת, לכן נתנו לנו חכמינו ז"ל עצה טובה: "הרוצה שיחכים ידרים", יתפלל לצד דרום במקום שעמדה המנורה, ועדיין

42 בתורה שבעל פה המסורים לנו מהתנאים וחכמי הש"ס, הם מה שקיבלו מחכמיהם ורבותיהם הקדמונים שהיו בזמן הבית, ושנשארו לנו למורשה מהם ממה שהשכילו ע"י השפעת והעלאת אור המנורה הטהורה, נמצא דאורם של נרות המנורה באירות לנו עד היום, ואני הולכים ונהנים מאורה תמיד, כי לא תשכח מפי זרענו עד עולם. כמו שהובטחנו מפי הקב"ה (דברים ל"א) כי לא תשכח מפי זרעו.

שלום

נתיבות

43 זאת ע"פ מד"א בתנחומא כאן דכשנחרב ביהמ"ק נגנזה המנורה, ונמצא שהמנורה קיימת לעולם. ואכתי צ"ב שאף שהמנורה נגנזה ולא חרבה, אבל במה היא קיימת, ואיך מתקיים בזה שהנרות לעולם

יאירו. ובעצם הדבר צ"ב, מדוע באמת כאשר חרב ביהמ"ק דוקא המנורה נגנזה ולא שאר כלי ביהמ"ק.

וי"ל הענין ע"פ משאחז"ל (תגיגה יב.) אור שנברא ביום ראשון, הוא האור שנאמר בו ויאמר א' יהי אור ויהי אור וירא א' את האור כי טוב, כיון שראה שעתידיים לעמוד רשעים שאינם ראויים לאור הוזה עמד וגנוז לצדיקים, כמד"כ וימנע מרשעים אורם. והבי' בזה שהאור הזה שברא הקב"ה ביום הראשון לא היה אור גשמי אלא אור אלקותו ית' בבחי' והיה לך ה' לאור עולם, וראה הקב"ה שיהיו רשעים, ונמצא שהם יעשו כל דבר אסור ואח"כ עוד ירגישו אור אלקות, ע"כ גנוז הקב"ה. ולכאורה הרי מלכתחלה ברא הקב"ה את האור הזה וירא א' את האור כי טוב, ומה שייך חרטה וטעות אצלו ית' צופה כל העתידות ומגיד מראשית אחרית, אלא שזו היתה הכוונה העליונה מלכתחלה שאת אור האלקות ישיג רק מי שראוי לאור הזה, שהוא זה העמל ומתיגע להשיגו, ואילו מי שאינו ראוי לזה ואינו עמל על כך לא ישיג את האור כמ' וימנע מרשעים אורם. וזהו ענין גנוז, לא שנטלו לגמרי אלא שהוא טמיר וגניז, ורק זה שמתייגע להשיג זוכה ומתגלה לו האור הגנוז, וכדאייתא במדרש תנחומא פ' נח, שהאור שברא הקב"ה ביום ראשון גנוז לעמלי תורה, אלו שמיגיעים עצמם על התורה, שמגדדין שינה מעיניהם ומונעים אכילה ושתייה מפהם ועמלים בתורה, להם מתגלה האור הגנוז. והיינו שבשכיל המתגיעים על התורה עבורם נברא האור הגנוז.

44 וזה הדבר הראשון שנאמר בתורה שברא הקב"ה, ויאמר א' יהי אור ויהי אור, כי אור האלקות הוא מקור החיות הרוחנית, וע"ד שאחז"ל (נדרים סד:) סומא חשוב כמת, בכל חסרון אבר רח"ל עדיין אינו נחשב כמת, רק הסומא שאינו רואה הרחוק חשוב כמת אפילו אם הוא שלם בכל אבריו. וכן הוא ברוחניות, שאפילו מי שהוא שלם בתכלית השלמות הרוחנית, אם הוא סומא רוחני שאינו רואה את אור האלקות הרחוק חשוב כמת. ולכך הדבר הראשון שברא הקב"ה היה אור האלקות, ויאמר א' יהי אור,

והקרבנות בטלין מפני חורבנו, אף הנרות בטלות, ואיך אמרו בסאן שהנרות הם לעולם, ולכן פירש דרמוז בזה לנרות חנוכה חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותינו, ומצוה זו קיימת לעולם, עיי"ש בדבריו.

ואולי אפשר לומר, דהכוונה אמנם גם על נרות המנורה שהיתה במשכן, ומה שאמר שהקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו, אין הכוונה על עצם הקרבת הקרבנות ועצם מצות הדלקת הנרות, כי בודאי שתי אלו אינן נוהגות אלא רק בזמן שבית המקדש קיים, אלא הכוונה בדבריהם הוא, על השפע שהשפיעו בעולם ועל זמן התועלת שהועילו והטיבו בפעולתן על העולם, ועל ישראל.

45 והנה ענין הקרבנות, לפי הנראה מחז"ל, הועילו והשפיעו השפעתן רק בזמן שבית המקדש היה קיים ונתקיימו הקרבנות, אבל כשנחרב הבית ובטלו הקרבנות, אז נפסקה גם השפעתם, וכן משמע ממה שאמרנו בגמרא (תענית כ"ז ב') אמר אברהם לפני הקב"ה, רבש"ע שמא ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה, אמר לו לאו. אמר לפני רבש"ע הודיעני במה אירשנה, אמר לו קחה לי עגלה משולשת ועז משולשת וגו', אמר לפני רבש"ע תינה בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם, אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות וכו', נראה מכאן שהקרבנות לא הועילו זכותם אלא בזמן המקדש שנתקיימו הקרבת הקרבנות, וכן אמרו בגמרא

אולם המנורה עם שבעה נרותיה, מבואר מכתה מאמרי חז"ל דהן מרמזות על אור התורה והחכמה, וכמו שאמרנו בגמ' (בבא בתרא כ"ה) הרוצה שיחכים ידרים וסימנך מנורה בדרום, וכן אמרו (ברכות נ"ז) הרוצה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר ויקחו אליך שמן זית זך, וזע"י ברבינו בחיי בפ' הרומה ח"ל: המנורה בשבעה נרותיה תרמוז לתורה הנקראת אור שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, והיא כוללת שבע חכמות ועל כן היו נרותיה שבעה ע"ל, ויעויין בענין להלן, במה שאמרנו מלמד שלא שינה, שהבאנו שם יברי היעדות דבש בזה, ויעויין עוד מש"כ בזה בספרנו חלק א' בדרישה לחנוכה.

והיינו שהדלקת המנורה היתה מקור השפעת אור התורה והחכמה, וכשהכהן היה מטיב ומדליק כל יום את המנורה בקדושה ובטהרה ובשמך זית הנעשה על טהרת הקודש, היה בזה מקור ושפע יורה להאיר עיניהם של ישראל העוסקים בתורה, וזכך שכלם להבין ולהשכיל בדברי התורה קדשה לפרשה ולבארה לאמיתא.

והנה אע"פ שזה היה רק בזמן שבית המקדש קיים, וכשנחרב הבית אבדנו את הסגולה הזאת ושכחו עינינו בעוונותינו, אולם, כל מה שאבותינו כמי ישראל בזמן ההוא השיגו אז בזמן קיומו נחילו לבניהם אחריהם ולתלמידיהם ולדורות אים את אשר השיגו והבינו בחכמת התורה, ש שנחשדו להם, כל זה נשאר לנו למורשה ע"י מ, וכמה הלכות גדולות ופירושים וביאורים